

พระนาถะ

พระราชนิพนธ์รัชกาลที่ ๖

มูลนิธิมหามกุฏราชวิทยาลัย

จัดพิมพ์โดยเสด็จพระกุศล ซึ่ง

สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา

สิริโสภาคย์พัฒน์

ทรงบำเพ็ญในวันคล้ายวันสวรรคต

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

วันที่ ๒๖ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๑๒

891.21

กรบ ๔๔ ปี

M242W

พระนาถะ

พระราชนิพนธ์รัชกาลที่ ๖
มหาจักรี: โศกนาฏกรรม.

มูลนิธิมหามกุฏราชวิทยาลัย
จัดพิมพ์โดยเสด็จพระกุศล ซึ่ง
สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา
สิริโรฎาพัฒน์

ทรงบำเพ็ญในวันคล้ายวันสวรรคต
พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

วันที่ ๒๖ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๑๒

ครบ ๔๔ ปี

สมุดพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

๘ หอสมุดแห่งชาติ

บันทึกพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

๒๕๕๘

หอสมุดแห่งชาติ

หอสมุดแห่งชาติ

หอสมุดแห่งชาติ

เลขห้อง

๑๗.

เลขหมู่

๘๙๑.๒๑

๒ ๒๔๒ ๗

เลขทะเบียน

๒๖ ๓๒๒ ๒๒๔๕๗ ๑๗

เสื่อป่า

เมื่อวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๑๑ มุลินธิมัทหมากฎราชวิทยาลัย
ในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้พิมพ์หนังสือเสื่อป่า ถวายสมเด็จพระเจ้า-
ภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี เนื่องในการ
ทรงบำเพ็ญพระกุศลในวันคล้ายวันสวรรคต พระบาทสมเด็จพระรามา-
ธิบดี ศรีสวัสดิ์มหาจักรีบรมราชูปถัมภ์ พระมกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ณ วัดบวรนิเวศ
วิหาร ในหนังสือเสื่อป่านั้น หน้า ๕๐ พระมหาเทพกษัตรสมุท (เนื่อง
สาคริก) ได้เขียนไว้ว่า “(เพลงพระราชนิพนธ์ ทำนองเพลงมหา-
ฤกษ์ กับเพลงมหาชัย ใช้ร้องในงานบรมราชาภิเษกสมโภช)” ต่อมา
อีกนาน พระปฎิเวทย์วิศิษฎ์ (สาย เลขยานนท์) ได้นำหนังสือ “คำ
นมัสการคุณานุคุณ และบทร้องอื่น ๆ สำหรับนักเรียน” ของกรม
วิชาการ กระทรวงศึกษา พิมพ์เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๕ มาให้ข้าพเจ้าดู
ในหนังสือที่กล่าวนี้ หน้า ๒๒ กล่าวว่า

“บทร้องสำหรับลูกเสือ”

“เพลงมหาฤกษ์ สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวง-
นครสวรรค์วรพินิต ทรงนิพนธ์

คำของเจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี (สนั่น เทพหัสดิน ณ อยุธยา)”
และในหนังสือเสื่อป่า (หน้า ๕๑) คำในบททำยว่า “ไทยจง
ไทยคู่ฟ้า” แต่ในหนังสือของกรมวิชาการว่า “ไทยจงไทยคู่ฟ้า”

บทเพลงมหาชัย หนังสือของกรมวิชาการ หน้า ๒๓ กล่าวว่า

“บทร้องสำหรับนักเรียนทั่วไป”

“เพลงมหาชัย สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวง-
นครสวรรค์วรพินิต ทรงนิพนธ์

คำของพระยาศรีสุนทรโวหาร (ผัน สาลักษณ์)”

ในหนังสือเสือป่า (หน้า ๕๑) คำในบทต้นว่า “ครุฑเราเหล่า
ทงถ้วนองอาจ” แต่ในหนังสือของกรมวิชาการว่า “ครุฑเราเหล่า
ทะนงข้างองอาจ” ในตอนท้ายของบท หนังสือเสือป่าว่า “เพื่อรักษา
เอกราชของชาติไว้ ให้ไทยคงเป็นไทยชั่วกีนฟ้า” แต่ในหนังสือของ
กรมวิชาการว่า “เพื่อรักษาอิสระคณะไทย ให้ยืนยงคงไว้ชั่วกีนฟ้า”
นอกจากที่กล่าวนี้ คำอื่น ๆ เหมือนกันทั้งหมด

ขอท่านที่ได้รับประทานหนังสือเสือป่าไปจาก สมเด็จพระเจ้า-
ภคินีเธอ โปรดทราบตามที่เรียนมานี้ด้วย เทอญ

๒๕ ๖๓ เกษมสันต์

(หม่อมเจ้าชวัลิต เกษมสันต์)

วันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๑๒

คำนำ

มูลนิธิมหามกุฏราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้พิมพ์พระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดี ศรีสินทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ถวายสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี เพื่อประทานแก่ผู้ที่มาเฝ้าในการที่ทรงบำเพ็ญพระกุศลในวันสวรรคตของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาจักรีบรมราชูปถัมภ์ ซึ่งเป็นที่บรรจุพระบรมราชสรีรังคารในจังหวัดพระนคร การเลือกพระราชนิพนธ์นี้ก็พยายามค้นหาต้นฉบับที่ไม่เคยตีพิมพ์ หรือเคยพิมพ์แต่ได้พิมพ์มาหลายปีแล้ว ในระหว่างที่ค้นหาอยู่นั้น พระยาอัครบดีศรีสุรพาหน (เล็ก โกมารภักจ) มหาตเล็กข้าหลวงเดิมของล้นเกล้าล้นกระหม่อมได้นำหนังสือ “พระนาละ” มาให้ เป็นฉบับโรเนียว ข้าพเจ้ามีความยินดีเป็นล้นพ้นที่จะพรรณนา เพราะเกือบจะเป็นหนังสือที่ล้นเกล้าล้นกระหม่อมทรงจำของบุคคลแล้ว ข้าพเจ้าพยายามสืบหาจากผู้ที่ควรมี ก็ไม่มี

หนังสือ “พระนาละ” นี้ ทรงพระราชนิพนธ์สมัยที่ทรงดำรงพระอิสริยยศสมเด็จพระยุพราช หรือสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชสยามมกุฎราชกุมาร แต่จะเป็นปีอะไรไม่ปรากฏ แต่ข้าพเจ้าจำได้ว่าได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้กองโขนหลวง สมัยชั้นเวรฤทธิ กรมมหาตเล็กหลวง นำออกแสดงในงานฉลองพระชนมายุครบ ๒๕ พรรษา พ.ศ. ๒๔๔๘ ณ โรงซึ่งปลูกขึ้นชั่วคราวที่สนามหน้าพระราชวังสราญ-

รมย์ การแสดงแบ่งเป็นสองคืน ๆ ละหนึ่งชุด สมเด็จพระพันปีหลวง
พร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์ทั้งฝ่ายหน้าและฝ่ายในเสด็จทอดพระเนตร
ทั้งสองคืน

หนังสือ “พระนาละ” ^๕นี้ เข้าใจว่าเป็นบทละครเรื่องแรกที่ทรง
พระราชนิพนธ์ ออกโรงใน พ.ศ. ๒๔๔๘ แล้วก็เงียบหายไป แม้
แต่การตีพิมพ์ก็ไม่เคยกระทำ และทั้งไม่มีผู้ใดพูดถึงอีกเลย ข้าพเจ้า
พูดถึงคนโดยมากก็จำไม่ได้ มี ๒-๓ คนเท่านั้นที่จำได้ มีพระยา-
อัสวาทิเป็นต้น ต่อมาอีก ๑๑ ปี จึงได้ทรงพระราชนิพนธ์ “พระนล
คำหลวง” ^๕ขึ้น แต่ก็ไม่เคยได้ยินพระราชกระแสถึงเรื่อง “พระ
นาละ” เลย

พระนาละ หรือพระนล ^๕นั้น เป็นนิทานซ้อนนิทานตามแบบ
ฉบับของวรรณคดีอินเดีย ในพระราชนิพนธ์พระนลคำหลวง ในภาค
“นิทานวันนะ” ทรงบรรยายว่า ยุธิชฐีเวยร สกุล ปาณฑพ พระ-
ปิตุลาทรงพระนามธตรฐ ทรงสร้างเมืองอินทปัตให้ครอง ยุธิษฐีเวยร
แพ้สกาเสียเมืองแก่ทุรโยธน์โอรสธตรฐ ธตรฐก็รวทุรโยธน์ที่แสดง
กิริยาหยาบคายแก่ยุธิษฐีเวยร ทุรโยธน์จึงผ่อนให้ยุธิษฐีเวยรต้องสละเมือง
ไปอยู่ป่า ๑๓ ปี ในปีที ๑๓ ยุธิษฐีเวยรต้องซ่อนองค์ไม่ให้คนรู้จักจึงจะกลับ
มาครองเมืองได้ตามเดิม ยุธิษฐีเวยรจึงพาชายชือกฤษณาและอนุชาอีก ๔
องค์ออกไป ในป่าทรงพบพระพรหมฤๅษีมีนามว่าพฤหัทศวะ พระฤๅษี
เห็นเจ้า ๖ องค์นั้นโศกเศร้า จึงเล่านิทานเรื่องพระนลให้ฟัง

พระนาละและพระนล^๕นี้มีท้องเรื่องเหมือนกัน ต่างกันแต่พระ

นาละเป็นกลอน แต่พระนลเป็นโคลงและกาพย์ ท่านผู้ใดประสงค์
จะทราบนิทานพิสดารก็เชิญอ่านพระนลคำหลวง เทอญ

ในโอกาสนี้ขอสดุดีพระยาอัครวตีสรัสสุริยพาหน (เล็ก โกมาร-
ภักจ) ผู้ซึ่งนำวรรณกรรมอันล้ำค่ามาให้แก่ประเทศชาติในครั้งนี้

มูลนิธิมหามกุฏราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ ขอถวาย
อนุโมทนาแก่สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภา-
พัฒนาวดี ในการที่ทรงบำเพ็ญพระกุศลในวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน
๒๕๑๒ และขอถวายพระพรให้ทรงพระเจริญในโลกธรรมส่วนที่เป็น
อริยารมณ์ คือ ทรงพระเจริญด้วยลาภ ด้วยยศ ด้วยความสุข และ
ด้วยความสรรเสริญตลอดไป เทอญ.

๒๕๑๓ ๑๓ เมษายน

(หม่อมเจ้าชวัลิต เกษมสันต์)

มูลนิธิมหามกุฏราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์
วันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๑๒

๕ เรื่อง พระนาละ

ซ้ำ

๐ เมื่อ^๕นั้น พระนาละฤทธิรุ่งเรืองอร่าม ครองนิษัชนบท
ปรากฏนาม ท้าวทิศกรันกร้ามพระเดชา พระรูปทรงสมพงศ์ขัตติยราช
ทั้งปรีชาฉลาดแคล้วกล้า ว่องไวในทางยุทธนา ขบขี่อาชาชำนาญนัก
ครอบครองไพร่ฟ้าประชาชน ท้าวทุกแห่งหนสุขประจักษ์ ทวยราษฎร์
ขาดเข็ญรุมเย็นพัก ฟังโพธิทรงศักดิ์จอมบัลลังก์ ครอบครองจักรทรง
เสวยสุข นฤทุกข์ปรีเปรมเกษมศรี แต่ว่าอนิจจาเจ้าธานี มีความโศก-
เศร้าเหงาฤทัย ๗ ๘ คำ

สร้อยมยุรา

๐ พระ^๕ตังแต่ตลิ่งค้ำนึ่งตรอง แสนจะหมองกระมลหม่นไหม้
ยามสดับกิตติศัพท์ฯไป ถึงองค์อรไทวิไลลักษณ์ โฉมงามนามทม-
ยันตี พระบุตรีภีมะราชทรงศักดิ์ ครองหมู่ผู้คนคึกคัก ประจักษ์นาม
ชนบทว่าวิทรรศน์ พระธิดานี้มนุชสุดสวาสดี พิศนุนาฏเพียงพิศนาง
สวรรค์ ยามอยู่ท่ามกลางนางกำนัล ตั้งดวงจันทร์อยู่กลางหว่างดารา
ผิวเหลืองเรืองรองดังทองทาบ องค์เอี่ยมเทียมภาพเลขา ยิ่งพิศยิ่งชวน
ยวนตา ราชานาละไม่วายปอง ทูกราตรีทิวานาละคิด แม้มิได้เซยชิด
สมสอง ปวงสมบัติรัตนที่เรารอง ทั้งกายกองเท่าใดไม่ยินดี จะหลบ
หนีไปเสียให้พ้น จากหมู่ผู้คนในกรุงศรี ชัดเชดเผลดไถลไปตามที่ หา
ช่องล้างชีวิให้ม้วยมรณ ๗.๑๒ คำ

ว่า

๑๐ แต่หวนไต้สิดำริว่า เราสืบวงศ์ชาติยาแต่ปางก่อน ได้รับมอบให้ครอบครองนคร เพื่อดับร้อนแก่เชื้อญาติกัน จำเราจะต้องมีมานะ เสร้าแต่ในอุระเราเองนั้น อย่าเลยจะไปเที่ยวในสวนขวัญชมพรรณพฤกษ์เล่นเย็น ๆ ใจ คิดแล้วนาละสุริยวงศ์ ลงจากแท่นทองผ่องใส เสด็จออกนอกปรางค์ปราสาทไท เข้าไปสู่ราชอุทยาน ฯ เสมอ ๖ คำ

๑๑ ครั้นดำเนินมาถึงในสวนขวัญ ทรงธรรม์ค้อยเปรมเกษมศานต์ แต่เหลือบแลเห็นราชบริพาร ให้รำคาญไคร้อยู่แต่ลำพัง จึงครัสสั่งข้าเฝ้าเหล่านั้น จงพากันถอยไปให้พ้นหลัง อย่าเดินต้อมตอมเราให้รู้รัง จงไปนั่งห่าง ๆ ข้างพลับพลา ฯ เจริญ ๘ คำ

สามไม้ใน

๑๒ แล้วองค์นรินทร์เป็นนิษัธ ธเลี้ยวลัดเลือกชมคมบุบผา อันกลิ่นหอมรวยรินชื่นอร่า ค่อยคลายทุกข์เวทนาในฤทัย ฯ แผลงภูทอง ๒ คำ

ว่า

๑๓ มาจะกล่าวบทไป ถึงพระยาหงส์ทองผ่องใส นำหมู่บริพารบินไป ทางไกลปีกกล้ามาทั่วกัน ครั้นผ่านอุทยานพระนาละ เห็นสระน้ำใหญ่ในที่นั้น คุณาเกษมสราญครัน จึงพลันพาพวกกร่อนลง ฯ รัว ๔ คำ

๑๔ เมื่อนั้น พระนาละเหลือบเห็นสุพรรณหงส์ รูปร่างสง่า อ่าองค์ หมายทรงชมเล่นเป็นขวัญตา ทรงธรรม์พลันโจนโผนแผ่นไป

รุกไล่หมู่สุวรรณหงสา ไหล่ปลาทองหักถั่วขาวได้พระยาหงส์ทอง
ผ่องอำพร ฯ เชิดฉาน ๔ คำ

◎ เหมราชตื่นไปก็ไม่หลุด สิ้นสุดกำลังตั้งต้องศร คิดว่าทำไฉน
จักได้จรร จึงทูลวอนนิษัธราชา ข้าแต่พระองค์ผู้ทรงฤทธิ์ โทษข้า
เจ้านักเป็นหนักหนา บังอาจนำฝูงหงส์ลงมา หาอาหารในสวนของ
จอมภพ มิได้เกรงราชอาชญา แห่งราชอันเกียรติขจรจบ ความผิด
ข้าบาทนั้นเหลือลบ ขอนบอบยอมรับราชทัณฑ์ แต่ถ้าแม่ทรงยศ
ออกพิโรธ งดโทษข้าบาทอันมหันต์ คงจักสนองคุณพระทรงธรรม
ตราบเท่าชีวิตจะบรรลัย ฯ ๗ ๘ คำ

◎ เมื่อนั้น พระนาละพังแจ้งแกล้งไซ มาดำริในพระหฤทัย
เราไต่หงส์ใช้ก็จะดี เพื่อจะได้ไว้วานเป็นการทวน แล้วปล้นหวน
คำหนึ่งถึงโฉมศรี จะให้หงส์ไปหายอดนารี พังข้าวตุกี้ให้ประจักษ์
คิดแล้วธสังหังสะราช ให้บินปราดสู่วิหรรณบรรพาศักดิ์ ให้เข้าถึง
นวลละอองผ่องภักตร์ สื่อสารส่งรักแทนราชา ฯ เจริจา ๖ คำ

และ

◎ บัดนั้น หงส์ทองเกษมสันต์หรรษา เสร็จสรรพรับราช-
บัญชา บินสู่เวหามิช้าที่ ฯ ๒ คำ

น้ำลอคใต้ทราบ

◎ มาจะกล่าวบทไป ถึงราชธิดามารศรี มีนามว่าทมนันตี
เทวีเราร้อนในอุรา (คำหวาน) นางจึงชวนสาวสรork้านัลใน ลงไป
เล่นสราญรมย์ชมบุบผา สวสฺวรางค์ต่างแยกกันไปมา เก็บดอกพฤกษา

ถวายนาง บ้างก็เก็บจำปาการะเกด ลำเจียกเทศสารภีมีสลัง จักใส่ใน
กระเช้าเข้ามาวาง ต่างกลิ่นต่างสีมีชวนชม นางเลือกสรรบุบผชาติ
สอาดตา เรียกพระพี่เลี้ยงมาช่วยแต่งผม ดอกที่หอมผูกข้อไว้ทรงผม
แสนวิมัยร้ายรื่นชื่นกระมล ฯ เพลงฉิ่ง ๘ คำ

สมิงทอง

◎ บัดนั้น ฝ่ายพระยาหงส์ทองล่องเวหน บริหารพรังพร้อม
แวดล้อมตน รีบรันบินถึงแดนวิหรรณ คุไปในราชอุทยาน เห็นนิม
นงคราญงามสรรพ คำนึงความตามนาละกำขับ ขยับปีกร่อนลงกลาง
สวนพลัน ฯ รว ๔ คำ

ร้าย

◎ เมื่อนั้น นางทมนันตีมีขวัญ เห็นหมู่หงส์ทองผ่องพรรณ
พากันรับลงมามากมาย นางทรงพระสรวลสำรวลว่า พลาบสั่งเหล่า
ข้าหลวงทั้งหลาย ให้เพียรจับหงส์ทองผ่องแพรวพราว รีบขยายออก
ล้อมเข้าทันที ฯ ๔ คำ

◎ บัดนั้น ข้าหลวงรับสั่งใส่เกศี ต่างคนชื่นชมยินดี ทำตาม
เสาวนีย์พระธิดา รีบรุกขมีขมันพลันไล่ คว่าไขว่ต้อนหมู่หงส์สา ยิ่งหนี
ยิ่งไล่กันไกลไปจนพ้นหน้าที่นั่งนาง ฯ เชิดฉิ่ง ๔ คำ

ร้าย

◎ ฝ่ายว่าพระยาหงส์รุท ทำหนีเลี้ยงไปมิให้ห่าง ยกปีกชูคอ
ล่อพลาบ วณอยู่ข้างนางทมนันตี เดินนำพระธิดามาให้พ้น จากฝูงคน
เอะอะอึงมี แล้วจึงแปลงวาจาพาที เพ็ดทูลเทวีไผเราะนั้ก ฯ ๔ คำ

ถ้า

๐ ข้ำเตอร์โทวิไลเลิศ ประเสริฐยิ่งนางในอาณาจักร แม่แต่
หมู่เทवासुरารักษ์ พิศภักตร์นางชมภิมย์ชวน ไฉนนางไร้คู่อยู่เอย
แม่ใครได้กัลยาทราชมสงวน ไปเป็นคู่เชิดชูเสน่ห่นวล กลิ่นนางโหย
หวนอวลชื่นใจ แต่คิดดูยากนักจักหา คู่ที่เหมาะสมจะควรคู่ห้องนางได้
เห็นอยู่แต่ราชานาละไซร์ อันเป็นใหญ่ในนิรันดรชนบท อันว่านาละ
นเรนทร์สุร บริบูรณ์ปราศทราชมงามทั้งหมด งามทั้งรูปทั้งฤทัยและทั้ง
พจน์ เหลือจะจดจำความงามของเธอ อีกชำนาญชาญทางศิลปศาสตร์
จักหาขัตติยราชโคเสมอ ใครจะคิดทำเทียมให้เลิศเลอ จักต้องเกื้อยอมแพ้
เป็นแน่จริง อันยอดชายเช่นองค์นาละไซร์ จึงควรได้สรวมกอดแม่
ยอดหญิง ข้อยทูลตามจริงใจไม่ประวิง ขอแม่เจ้าอย่ากริ่งพระทัย

เลย ๗ ๑๒ คำ

กระเรียนทอง

๐ เมื่อนั้น พระธิดายินคำแสวงทำเฉย ภักตร์ก้มดมบุหงา
ไม่กล้าเงย กลิ่นร่ำเพยรวรเย็นชื่นฤทัย ร่ำลิกข่าวเล่าภาวระบือนาม ถึง
นาละรูปงามเทียมไฉน ครองนิรันดรชนบทอำไพ สะพรั่งพร้อมโกโค
ศวรรยา มีวิชาอาคมพอสมศักดิ์ ยิ่งนึกไปใจรักเป็นหนักหนา ยิ่งได้ฟัง
หงส์ร่ำคำพรรณนา กัลยา ยิ่งตั้งฤทัยจันทน์ ฟังแล้วเปรียบเทียบคล้ายชาย
เมืองแมน ฟังแล้วแสนโศกเศร้าเฝ้าถวิล แม้ได้ปีกหงส์มาติดบิน
กงทะยานไปสิ้นกำลังตน ถึงกระไรพอได้ประสพภักตร์ พอได้เห็น
ประจักษ์เพียงสักหน จะรวรเย็นชื่นเกษมเปรมกมล จะพอทนทุกข์
ไปได้อีกนาน ๗ ๑๐ คำ

ร้าย

◎ บัดนั้น หงส์ทองเสร็จแจ้งแถลงสาร นึกเตาเข้าใจว่า
นงคราญ พระทรงวงสร้านรักใคร่ในนาละ นึกกระหึ่มกริมเกษมเปรม
ปรีดา ทูลลากัลยาณามแจ่มจะ เรียกหมู่บริพารกาญจนะ บินไปสู่สระ
ในไพรวัน ฯ เชิด ๔ คำ

ร้าย

◎ บัดนั้น พี่เลี้ยงข้าหลวงสาวสรร ซึ่งแยกไปเล่นไล่หงส์
สุพรรณ ก็พากันมาเฝ้าพระบุตร สังเกตเห็นยอดหญิงมิ่งขวัญ ผิว
พรรณสลดหมดสี ต่างตกใจเพราะไม่รู้คติ เข้าแวงล้อมมารศรีทูลถาม
ความ ฯ ๔ คำ

กระบอก

◎ หม่อมแม่เป็นไรไปเจ้าคะ ไครมาทำเกะกะหยาบหยาม ให้
ขุ่นข้องผ้าธุลีเทวีนาม ไครมุ่งามเงอะงะจะตามจับ ฤว่าพระธิดาราช
โรจน์ ทรงพระโกรธข้าหลวงที่สับปลับ พากันมุดหัวหายไปลับ
มิหนำกลับมาเปล่าไม่เข้าที่ เสียแรงรับจับหงส์ถวายเธอ ไปมัวเชื่อ
ปล่อยหงส์ให้บินหนี ไม่รู้สึกความชั่วมัวอวดดี โทษช้อยนี้จะมีสัก
เพียงไร ฯ เจรจา ๖ คำ

จันทองเขียง

◎ เมื่อนั้น พระธิดาฟังแจ้งแถลงไข โบกพระหัตถ์ตรัสตอบ
พี่เลี้ยงไป ว่าไม่ขุ่นเคืองใครสักคนเดียว ธรรมดาพากันมาชมสวน
ก็สมควรชวนแหกชอกแซกเที่ยว ถ้าเมื่อเราอยากอยู่แต่ผู้เดียว จะพาล
วุ่นจนเดียวไปคังๆ ที่ตัวเราสำแดงกิริยา ฤว่าจาข้าซึ่งอย่าฟังถือ

อาศัยใจไม่สบายกายจึงซื้อ นักราวนกที่คือนักคน (ซึ่งเรื่อง) ถ้า
 แม้เพียงมีความเมตตา จงเคยเสียเถิดหนอย่าไต่บัน อย่าชักถามความ
 นักชักเวียนวน เกิดเป็นคนจำใจจำใจตรอม ธรรมดาเกิดมาเป็นมนุษย์
 ถึงแม้มั่งคงสุดแสนถนอม จะหวังใจได้หมดไม่ออกอม ก็ยังยอมมี
 ทุกข์ระคนเจือ ตัวฉันทุกวันแสนสมบุรณ์ โภโกยศุขมีมากหลากหลาย
 เพื่อ บ่าวข้าแท้ห้อมล้อมทุกเมื่อ แต่ว่าเหลือบ้องกันพยาธิ สุขแต่กาย
 ภายในไม่สบาย ตัวอยู่เฉยจิตต์ร้าวราวจะปริ หน้าจันชิตตัวสั่นกระนั้นซิ
 พ้ออย่าติโทษเลยเคยเสียพลาง นึกเสียเถิดว่าเกิดมามีกรรม ที่ปางก่อน
 ได้กระทำไว้บ้าง ผลกรรมตามทันพลันมาล้าง มาเกิดขวางทางสุขทุกข์
 เข้าครอง ฯ โอด ๑๖ คำ

ต้นเพลงถึง

◎ บัดนั้น โฉมนางพี่เลี้ยงเธอทั้งสอง เห็นนางชลนัยน์ไหลเป็น
 คลอง เข้าประคองรับขวัญกัลยา ประโลมเล่าเฝ้าปลอบพระบุตร
 ขอพระองค์ปราณีแก่ตุข้า แม่ความอ้อๆถึงพระบิดา ตุข้าคงไม่พ้น
 ราชทัณฑ์ ฯ เจรจา ๔ คำ

ระส่ำระสาย

◎ เมื่อนั้น นฤมลพันภพเลอสรร พังคำพี่เลี้ยงทูลรำพัน หัก
 ฤทัยอดกลั้นกรรแสงครวญ ตรัสเรียกสาวสรวก้านัลใน ว่าเที่ยวแล้ว
 อิ่มใจที่ในสวน ไกลเวลาสายัณห์วันจวน จะตกแล้วเราควรเข้าปรางค์
 ใน ว่าแล้วนางน่ายุยาตร คณะนาฏแวดล้อมห้อมไสว กลับคืนขึ้น
 คำหนักอำไพ เข้าพระฉากเอี่ยมอุไรรจนา ฯ เสมอ ๖ คำ

ว่า

๐ สองพระพี่เลี้ยงเคียงซ้ายขวา เห็นเจ้านายไม่วายทรงโศกา จึงร้องเรียกเหล่าข้ามาประบัพทุกข์ ทายจริงนี้พระบุตรเป็นอะไร แต่ไหน ๆ ก็เคยเสวยสุข เรานี้หนาจะพากันติดคุก อยู่ดี ๆ สิ้นสนุกทุกข์กันงอม แม้ว่าท่านประจวรก็ควรเล่า ให้พวกเราพี่เลี้ยงเคียงถนอม พระกายก็มีแต่ทุกข์ตรอม ชื่นหนึ่งไว้ไผ่ผอมคองหลังลาย ควรเราจะไปเฝ้าพระทรงศักดิ์ ทูลความให้ประจักษ์ว่าโฉมฉาย เธอทำให้ไร้สุขทุกข์ไม่วาย จึงจะพ้นอันตรายราชทัณฑ์ ฯ เจรจา ๘ คำ

ว่า

๐ ครั้นปลูกษาทกลงทรงกันแล้ว สองพระพี่เลี้ยงแก้วมณีหมั้นรีบกระไลไปเฝ้าพระทรงธรรม สถิตย์ในสุวรรณประสาธไท ฯ เชิด ๒ คำ

ว่า

๐ ครั้นถึงจึงกลานเข้าไปเฝ้า นอบเกล้าหัตถ์ประนมบังคมไหว้ ทูลแถลงแจ้งจริงทุกสิ่งไป มิได้อำพรางไว้สักสิ่งอัน ฯ เจรจา ๒ คำ

สร้อยเพลง

๐ เมื่อนั้น ท่านท้าวภีมะราชรังสรรค์ ทรงทราบเรื่องราวข่าวสำคัญ ทรงธรรม์รำพึงคำนึงคิด เออช่างน่าประหลาดพิศคาตจริง ไยลูกหญิงของเราจึงเศร้าจิตต์ ไม่เห็นเหตุเห็นผลจนสัณนิท สองถามปุโรหิต พึงดูการ คิคแล้วสมเด็จจิตรรรภาช เสด็จจากปราสาทราชฐาน ออกยังท้องพระโรงมเหสาร ชั่วเวลาร่วมงามชวนชม ฯ เสมอ ๖ คำ

สิงโต

๐ พรังพร้อมบรรดาเสนามาตย์ ปุโรหิตผู้ฉลาดเป็นปฐม เข้า
ระเบียบเรียบงามตามนิยม ต่างคนหนึ่งที่สมแก่ศักดิ์ตน พระสังข์อราชกิจ
สิทธิ์สำเร็จ ทุกสิ่งสำเร็จสมเหตุผล แล้วพระจึงทรงแย้มยุบล เล่าถึง
เรื่องนฤมลบุตร ว่าประหลาดอยู่เฉย ๆ สิ้นเสบยกบใจไม่พอที่ อัน
โอสถอย่างใดเห็นไม่มี จะวางให้คืนดีมาอย่างเดิม ท้าวทนต์วาจารย์
ชำนาญเวทย์ ความรอบรู้วิเศษไม่สร้างเสริม เรามีจิตที่นับถือแต่แรก
เริ่ม ขอจงช่วยเติมเต็มปัญญาเขา จงช่วยจูงเดินไปให้สว่าง เห็น
กระจางทางแก้ความโศกเศร้า อันมีในดวงใจแห่งลูกเรา จงหาทางแก้
เหงาแห่งนงคราญ ฯ เจรจา ๑๐ คำ

กะบี่ลีลา

๐ บัดนั้น ปุโรหิตรับราชบรรหาร ทูลแถลงแจ้งเหตุแก่ภูบาล
ว่ามีตามโบราณประเพณี แม้ว่าพระธิดาจอมกษัตริย์ เกิดข้อขัดฤทัย
ให้หมองศรี ให้รีบตั้งทำกิจพิธี ปราภมมีนามว่าสยมพร ให้แต่งองค์
นางลักษณะสมศักดิ์เจ้า แล้วนำเข้าสู่ที่สโมสร เลือกในเหล่าเจ้าร้อยเอ็ด
เจ็ดนคร ตามแต่มีสมรพฤทัย แม้นางเห็นใครควรเป็นคู่ชีวิต แนบ
สนิทนิตยอยู่เป็นคู่ได้ พระธิดาก็ทิ้งพวงมาลัย ตั้งขึ้นไชร้แก้โรค
พระบุตร ฯ ๘ คำ

บุล่ง

๐ เมื่อนั้น ภิเษกราชจอมกษัตริย์รัศมี ได้ทรงฟังแสนเกษม
เปรมปรี ธรัสสั่งเสนาให้เตรียมการ แต่งพิธีสยมพรให้สมศักดิ์ ให้ส่ง
เกณฑ์อาลักษณ์แต่งราชสาสน์ ชวนภารตะราชกุมาร ประชุมใน

ราชฐานพร้อมเพรียงกัน พระคำรัสสั่งจัดแบ่งหน้าที่ ตามที่มีทุกกรม
ให้เสร็จสรรพ ครั้นส่งทั่วทั่วพร้อมจอมวิทรรศน์ คืบเข้าปรางค์สุวรรณ
อันรูจี ๗ เสมอ ๖ คำ
ขาน

◎ มาจะกล่าวบทไป ถึงท้าวเทวราชโกสีย์ เห็นสนับนินพร้อมทั่ว
บัลลังก์ ทรงทราบข่าวพิริยสมพร คำว่าเราไซ้ยังไม่มี มเหสีร่วมรัก
บรรจถรณ์ แลดูเทพธิดาสว่างอน ไม่เห็นควรร่วมหมอนเลยสักนาง
ดูให้พร้อมรูปร่างสะอากศรี ทั้งนั่งเอนงามดีไม่รีขวาง สนทนาปราศัย
ไม่จิตจาง จึงจะควรเคียงข้างศักรินทร์ ในสวรรค์ชั้นฟ้าหาจนจบ พบ
ก็พบสามัญไปหมดสิ้น จำจะลองลงไปในแดนดิน ดุริยธานินทร์เป็น
วิทรรศน์ ตรัสสั่งเทวทูตอย่าช้าที่ ไปเชิญพระอัคนีรุ่งรังสรรค์ พระวิรุณ
พระยมทรงธรรม ให้ลงไปด้วยกันยังสุธา ๗ ๑๐ คำ

ตะลุ่มโปง

◎ บัดนั้น วิสสุกรรมรับสั่งใส่เกษา กลานคล้อยถอยพ้นพระ-
พันดา ทยานขึ้นเวหาเหาะเหินไป ๗ เชิด ๒ คำ
จันทวัญอ่อน

◎ ครั้นพร้อมเทวราชทั้งสาม โกสีย์เล่าความตามสมัย สรรเสริญ
เย็นยออรไท วิไลงามนามทมนันตี เป็นยอดหญิงในแคว้นแดนมนุษย์
สมควรสุดจักเป็นมเหสี พินิจดูหมู่เทพบุตร เปรียบด้วยเทวีเหมือนกาตำ
พิศดกายคุคล้ายอุไรทา พิศเกศาพิศเนตร์ล้วนงามซ้ำ จะยกบาทยกกร
ราวพ่อนรำ เห็นแล้วต้องชมซ้ำจำไมวาย บัดนี้ภีมะราชจอมธานี
จัดพิธีเลือกคู่เคียงโฉมฉาย ถ้าแม่เราไม่ไปไม่เป็นชาย จะต้องอายแก่

ปวงหมู่เทวัญ ฯ ๘ คำ

แมลงวันทอง

◎ เมื่อนั้น สามเทพปริเปรมเกษมสันต์ ยกหัตถ์ประนมบังคม
 คัล เห็นชอบพร้อมกันเช่นองค์อินทร์ อันนวลนางแน่นน้อยช้อยชด
 งามหมดยิ่งนางสววรรค์สิ้น ไม่ควรจักทิ้งไว้ในแดนดิน ควรเอามาเป็น
 ปีนสุราลัย ฯ ๔ คำ

นาคราช

◎ เมื่อนั้น ศักรินทร์พึงแจ้งแถลงไข ตรัสว่าถ้าฉันนี้จะรอไป
 ควรจะรีบรุกไปสู่วิหรรณ หัตถ์สตั้มกำเพชรอาวุธ สง่าสุดฤทธิ์แรงแข
 ขัน ลงจากแท่นแก้วเกษมสุพรรณ ชวนสามเทวัญไคลเคียงองค์ ฯ
 คุกพาทย ๔ คำ

ดวงพระธาตุ

◎ เหาะระเห็ดเต็รจมาในเวหา รวดเร็วยิ่งกว่าพระยาหงส์ ทั้ง
 สี่ปมยังทั้งภักตร์ตรง หมายถึงแดนวิหรรณอันอำไพ ฯ เชิด ๒ คำ

◎ แต้ยังมีทันถึงธานี สีเทพรัศมีอันผ่องใส เหลือบดูตามแนว
 พนาลัย เห็นรถขับไปคูเร็วครัน เล็งดูสำเร็จด้วยทิพย์เนตร์ ว่านาละ
 อิศเรศร์รังสรรค์ ได้ทราบสาสนญาณลจอมวิหรรณ ขมิขม้นหมายได้
 มาลัยนาง ตรัสปฤกษากันว่าอันนาละ เป็นเผ่าพงศ์ภารตะศักดิ์สลัง
 เพลงอาวุธเพลงกลลิตทุกทาง สุดประเสริฐเลิศอย่างขัตติยา สมควรยิ่ง
 ที่หญิงจะนิกรัก รูปทรงสมศักดิ์แสนสง่า พิศรูปเรียบโอเอี่ยมเทียมเทวา
 น่าจะลองบ้องกันไว้ก่อนการ จำจะคิดล่อลวงหน่วงเหนี่ยวไว้ มิให้
 เข้าไปในราชฐาน กราวพิริยุมพรแห่งนงคราญ ลงไปลองว่าขานดู

สักคราว คิดแล้วสี่เทพทรงฤทธา ค่อยหย่อนผ่อนกายจากกลางหา
ขวางหน้าราชรถสี่พราว แห่ท่านท้าวนาละภาไชย ฯ รั้ว ๑๒ คำ
ต่อหม้อ

◎ เมื่อนั้น นาละราชชาติอาชาวไสย เหลือบเห็นทั้งสี่เทพไท
ภูวนัยรืบลงจากรถ ดำเนินตรงไปใกล้มรรราช ก้มเศียรอภิวาทกร
ประณต จอมนิษัทรัสแจ้แสงลงพจน์ ทูลองค์ทรงยศอันงามงอน
ข้าแต่เทพยศักดิ์สิทธิ์ฤทธิไกร เนาวิมานอำไพในสิขร อารามรับขับรด
บทจร มิได้ผ่อนพักเข้าเฝ้าบูชา เหมือนทงจงใจจะอวดฤทธิ์ อัน
โทษข้านี้ผิดเป็นหนักหนา ขอพระองค์จงไต่กรุณา โปรดให้ข้าพระ-
บาทปราดพ้นภัย พอเสร็จกิจพิธีสุมพร ในวิตรรณครอันผ่องใส
ข้าจะรีบมาสู่ภูเขาชัย บวงสรวงเทพไทให้สมควร ฯ ๑๐ คำ

ว่า

◎ เมื่อนั้น โกสิยัตร์สพลางทางแย้มสรวล กระไรหนาราชะ
เจ้าสำนวน แกล้งกล่าวยวนชวนใจให้เมตตา สำคัญผิดจะเล่าให้เข้าใจ
ตัวเราก็คือเจ้าไตรตรึงษา นั้นพระอัคนีมีฤทธา ยืนเบื้องขวาพระพิรุณ
แลพระยม เราเหาะมาในกลางระหว่างเมฆ เห็นราชรถเอกเงื่อนงาม
สม ขับละลือฉิวเฉียบเทียบทัตลม ก็แจ้งเหตุว่าบรมราชา จอมนิษั
ชนบทปรางภูนาม สัตรุขามย่อท้อไม่ต่อหน้า ทั้งเกียรติก็อ่องร้องเป่า
เล่ากันมา ว่าเธอเป็นขัตติยาแสนสมพงศ์ เราจึงชวนกันลงมาตรงนี้
เพราะทั้งสี่พร้อมมีความประสงค์ จะใคร่รู้ในใจพระองค์ จะซื้อตรง
จริงแท้แน่ๆไร ถ้าแม่เราไม่ใช่คำดไม่ผิด คงอาศัยบพิตรแก้ขัดได้
บัดนี้เราจักวานตัวท่านไชว คราหนึ่งได้ฤกษ์ไม่จงว่ามา ฯ ๑๒ คำ

ว่า

๐ เมื่อ^๕นั้น นาละราชยอกรเหนือเกศา ทูลตอบสมเด็จพระ-
อินทรา ว่าข้าแต่ท้าวสุรารักษ์ แม้มีประสงค์จำนงใด ขอจงตรัสให้
แจ้งประจักษ์ ข้าพระบาทตั้งจิตต์สามัคคี รับใช้งานทรงศักดิ์ทุก
สิ่งอัน ฯ ๔ คำ
พราหมณ์เค็ดน้ำเต้า

๐ เมื่อ^๕นั้น สมเด็จพระจักรีฉายนั้น ยัมพลางคำรัสตอบทรงธรรม
ถ้ากระนั้นจะเล่าให้ภูธร อันตัวเราเจ้าสุวรรณทั้งสี่ ตั้งหน้ามาสู่ที่สโมสร
หวังไปในที่สุขุมพร แห่งบังอรนามทมนันตี อันนางในปากฟ้านภาลัย
หามิได้เทียบเท่ามารศรี จึงตั้งจิตต์คิดได้พระบุตร ขึ้นไปเป็นมเหสีคู่
เคียงองค์ แต่เรายังนึกแค้นเกลือบแคลงใจ เกรงจะไม่ได้นางสม
ประสงค์ จึงขอให้ราชาภารตะพงศ์ ช่วยให้สมจำนงเราสักคราว
(ฝรั่งวง) ช่วยเข้าไปในร่วมปรางค์ปราสาท กระซิบบอกนุชนาฏให้
ทราบข่าว แม้หล่อนหวังความสุขอันยืนยาว ให้แม่ยอดหญิงสาวเลือก
สรรเรา จะจัดเทพธิดามาแวมล้อม แห่ห้อมเชิญไปยังไหล่เขา
สุเมรุมาศจะเป็นอาศน์แห่งนางเยาว์ ไม่มีวันโศกเศร้าสักเพลา ขอองค์
จงเลือกดูให้ดี ระหว่างสี่มรราชนาถา นี่แหละเราขอวอนให้ราชา
ไปเล่าให้วนิดาเธอแจ้งใจ ฯ ๑๔ คำ

ว่า

๐ เมื่อ^๕นั้น นาละพังเทพแกล้งไซ อัดอุราอันอันจนใจ ครั้น
จะไม่ยอมไปเสียวาจา แต่ครั้นนึกขึ้นไซ้ให้เสียตาย แม่โฉมฉายงาม
เลิศทั้งเลขา เสียแรงกิดช็อคชมกัลยา ก็เพ้อญทเวาประสงค์นาง แต่

แข่งใจทูลไท้เทวราช ข้าพระบาทยังเห็นข้อกีดขวาง ทำอย่างไรจะได้มี
หนทาง เข้าไปถึงในปราสาททอง ถึงแม้อบเข้าไปในวังได้
ทำใจจะลุล่วงถึงห้อง ข้าทาสหญิงชายเป็นกำยกอง คอยจุกช่อง
รักษาพระบุตร ชนย่างเท้าเข้าพันประตูลัง ก็จะตึงตังกันเองมี คงช่วย
กันกลบกลุ้มรุมทุบตี ข้าพระบาทบ่นปีประดาตาย แมตู่ข้าอาสญลงแล้ว
ไซร้ การจะไม่สำเร็จสมทรงหมาย มิใช่ว่าชีวาจะเสียดาย แต่คราวนี้
เปลื้องกายไม่เป็นการ ไม่ย่อท้อทางทัพปรับฝีมือ ข้าเจ้าถือตนเป็นชาติ
ทหาร จะรีบรุกบุกเข้าประจัญบาล แม้วายปราณได้ซื้อกระบือไกล แม
มีทางต่อสู้ด้วยศาสตรา อันดูข้าจักชกชนนั้นหาไม่ แต่ตามทางธสังนั้นสนใจ
ขอพระสหัสนัยได้เมตตา ฯ ๑๖ คำ

ร้าย

© เมื่อนั้น ศักรินทร์เป็นไตรตรึงษา พึงชัตตรัสตอบพระราชา ว่า
ท่านอย่าหาทางขวางขัด ขออย่างเดียวแต่ให้ตั้งใจทำ ตรงตามคำเรา
ขอเพียงถนัด จงตั้งใจตรงไว้แทบบรรทัด เราจะจกให้ท่านไปถึงนาง
(ตระ) แล้วให้ไต่ยืนอยู่ตามที่ เทวราชทั้งสี่ล้อมรอบข้าง ร่ายมนต์
ยกตนนาละวาง ที่ในกลางปราสาททองผ่องอำไพ ฯ รัว ๖ คำ

(จบชุดหนึ่ง)

ชุดที่ ๒

ลงโรงซ้ำ

© เมื่อนั้น นางทมยันตีศรีใส สถิตยเห็นราชาศน์อ่อนละไม
พี่เลี้ยงกำนัลในแควล้อมองค์ นางรำลึกตรึกอยู่ว่าตุนนี้ ไม่ช้าที่รักได้
สมประสงค์ ได้ทราบว่จอมนิษัรัชัตติยวงศ์ ทราบสาสน์แล้วรีบตรง
มาวิทรรภ (ลมพัดชายเขา) ตั้งแต่เดิมตั้งตรงอยู่เป็นนิตย อันดวง
จิตต์เราไซ้รู้ไม่เห็น แต่ตั้งหน้าคอยถ้ายู่ทุกวัน เพราะฉะนั้นรู้ว่า
เธอมาแล้ว รู้สึกปลื้มซึมทราบอิมอาบใจ รู้สึกจิตต์สคใสแลผ่องแผ้ว
รู้สึกว่หมดทุกข์สุขไม่แคล้ว รู้สึกเหมือนได้แก้ว่ตระการตา (แขกไพร)
พระไทยนางขึ้นบานอยู่เช่นนั้น จึงหมดหมองผ่องศรีดังเลขา ตลอด
ทั้งท่วงทีกิริยา เปลี่ยนจากธรรมดาหายงมเงา ผิวพระภักตร์เคยหมอง
กลับคืนดี เสมอมีแต่ยมกริมงามซ้ำ ตรัสพลางทรงพระสรวลร่วนทุกคำ
กระทำให้พี่เลี้ยงเหลือเปรมปรี ๗ เจริจา ๑๒ คำ

ว่า

© เมื่อนั้น นาละจอมกษัตริย์รัศมี ถ้วยอำนาจมนต์เทพทรงฤทธิ์
ภูมีเข้าได้ถึงในวัง ดำเนินไปภายในปรางค์ปราสาท จนถึงที่พระราช
ธิดานั่ง ค่อยก้าวเรียบเงียบเสียงไม่ตึงตัง อำนาจมนต์กำบังไม่เห็นองค์ ๗
๔ คำ

ลีลากระทุ่ม © ยามแลเห็นนางทมยันตี ภูมียืนพินิจพิศวง ไม่
เสียแรงบุกป่าและผาตง มาได้ชมโฉมยงเป็นขวัญตา ๗ ๒ คำ

ซ่อนแทน

© ยิ่งชมยิ่งเพลินจำเริญจิตต์ ราวกับเกลี้ยงนฤมิตรเหมือนเลขา
แม่เคียงเร้าเกล้าแนบแอบอร่า จะชื่นกลิ่นหอมกว่าผก กรอง กลิ่น
บุบผาคลาเกลื่อนเลื่อนสูญไป พ่ายกลิ่นอรไท้ในห้อง เจ้าหอมยิ่งกว่า
กมุทสุดจำลอง ศรีเจ้าไม่มีหมองเอี่ยมสำอาง สาวสรรค์ชั้นฟ้าสุราลัย
จะหาไหนเทียบน้องนี้มีบ้าง แม้จะเปรียบโฉมฉายต้องอายนาง แม่
เคียงข้างนางฟ้าสง่าชา (สรรเสริญเยชู) เมืองมนุษย์สุดแดนหิมะวัน
เหลือจะสรรสิ่งงามเสมอเจ้า แรกเห็นรูปยังแกล้งว่าเกล้งเกลา ที่ไหน
เล่างามเกินกว่าเราคิด งามแต่เคียรจนตลอดถึงบาทา งามพร้อมกิริยา
งามจริต ยิ่งพิศดูนิมนวลยิ่งชวนพิศ หาที่ติจนนึกก็ไม่มี ฯ ๑๐ คำ

รำบ

© เสรีชมสมเด็จพะอิศเรศร์ ราวกับถึงเทเวศร์จรัสศรี ธรทรง
วานสื่อสารถึงเทวี ไม่ควรจรรอให้เนิ่นนัก คิดแล้วจึงจอมขัตติยะ
นามกรนาละผู้ทรงศักดิ์ ยอกรบุชาเทพารักษ์ แล้วทำองค์ให้ประจักษ์
แก้ทานาง ฯ รว ๔ คำ

รำบ

© ขณะนั้นจึงโฉมพระบุตรี นามทมนันตีศรีสลัง ท่งก้านัล
อันหอมแวดล้อมนาง แลเห็นชายอยู่กลางระหว่างตน ในชั้นแรกก็
ตลิ่งแลดู แต่ภายหลังวิ่งทรูทุกแห่งหน ชุลมุนวุ่นวายไปทุกคน บั้น
ป่วนอลวนอยู่ทั่วกัน ฯ เจรจา ๔ คำ

รำบ

© เมื่อนั้น จอมนิษัชนบทรังสรรค์ โบกพระหัตถ์ตรัสห้าม

นางกำนัล ว่าสาวสร้อยาตระหนกตกใจ อันตัวเราใช้คนสามัญ จะ
 เกะกะพะพาลนั้นหาไม่ อันตัวเราหวังเผื่ออรไท เทวราชท่านใช้ให้
 เรามา ฯ ๔ คำ

ว่า

◎ เมื่อนั้น โฉมทมิฬนทีศรีสง่า พังไต้เล่าแกลงแจ้งกิจจา
 กัลยาตรัสห้ามข้าหลวงพลัน นางตรัสไล่ให้ถอยไปตามที่ ให้ระเบียบ
 เรียบดีเช่นเคยนั้น แล้วผินภักตร์สู่ทูตของเทวัญ เผยพรรณพึงถ้อยกระทาง
 ความ ฯ ๔ คำ

เขมรปากท่อ

◎ เมื่อนั้น ราชานำนางงาม พระริบชิงแจ้งเหตุแก่นาง
 งาม ว่าดูช้านนามว่านาละ ราชากรองนิษัชนบท เป็นเผ่าพงศ์
 ปราภฏการตะ ไต่ทราบสาสน์ภูมินามภิมะ พระราชะอันเชิญมาวิหรรค์
 ครั้นมาถึงกลางทางข้างภูผา สีเทพยดาจอมสวรรค์ เสด็จมายืนขวาง
 อยู่กลางมรรค์ เรารับลงเผ่าพลันมิทันช้า หนึ่งคือวัชรินทร์เป็นพิภพ
 อีกพระเพลิงฤทธิชลบแสงสง่า และพิรุณยมราชทรงศักดา เสด็จมา
 สวยัมพรพิธิ ทั้งสองคัทรงหวังจะใคร่ได้ พวงมัลลย์จากหัตถ์มารศรี
 ขอให้นางยกเขาวนารี ไต่ทรงเลือกในสีเทพไท จะจัดเทพธิดามา
 แวดล้อม แห่ห้อมเชิญนางแทบไสล สุเมรุมาศจะเป็นอาศน์อรไท
 เสวยสุขทุกซีกยี่ไม่แผ้วพาน เหตุที่เทพยทั้งสี่ยังสงสัย จึงทรงใช้ให้
 เรามาสื่อสาร หมดสำนวนเท่านั้นเยาวมัลย์ จะตรัสตอบคำขานประการ
 ไต่ ฯ ๑๔ คำ

จินใหญ่

© เมื่อนั้น นฤมลเนื้อทองผ่องใส บังคมพลงนางตอบด้วย
จริงใจ ข้าพระบาทนี้ไซ้เป็นคนทราวม แม้ได้เคยคำนึงถึงทวยเทพย์
ไม่เคยคิดช่องเสพย์มีแต่ขาม ได้ตั้งจิตต์บัตร์พลีอยู่ทุกยาม ประสงค์
ความไรทุกข์สุขสบาย แสนจะกลัวอิทธิฤทธิ์ไม่ยากขัด แต่จำกล่าว
ให้ชัดความขยาย ได้ตั้งใจไว้ว่าบรรดาชาย ไม่มุ่งหมายใครเว้นแต่
นาละ อันเป็นใหญ่ในนิษัชนบท เป็นเผ่าพงศ์ปรากฏการตะ ผู้
องอาจสมชาติขัตติยะ พระบุตรก็มีมะจึงควรเคียง พระยาหงส์บินลงมา
ในสวน ได้กล่าวถ้อยเย้ายวนเสนาะเสียง ยอเกียรติเธอทุกคำไม่ลำเอียง
จับใจเพียงฟังเพลงบรรเลงรมย์ ตระหนักแน่ในหมู่ขัตติยะ ทั้งร่อยเอ็ด
นาละเป็นปฐม เธอดีพร้อมทุกอย่างทางควรชม น่านิยมยิ่งปวงกษัตรา
เต็มใจฝากทั้งกายทั้งชีวิตร ที่พระองค์ทรงฤทธิ์เรืองสง่า แม้มิให้เลือก
สรรพระราชา จะก้มหน้ามุ่งหมายเป็นหม้ายเลย ฯ ๑๔ คำ

อาถัน

© เมื่อนั้น พระนาละตอบว่านิจจาเอ๋ย หล่อนคิดผิดแล้วแน่
แม่ทราวมเชย มีใครบ้างได้เขยเป็นเทวัญ ก็มีราชเกียรติยศจะกำจร
ว่าแม่แต่หมู่อมรบนสวรรค์ ยังประสงค์พระธิดาโสภาพรรณ เพราะ
นางเลิศเลอสร้อยนางฟ้า ฯ ๑๕ คำ

แสนเสนาะ

© เมื่อนั้น นางทมยันตีกัมเกศา เอื้อนโอษฐ์ทูลบพิตรอิศรา
พระบิดาให้ข้อยเลือกตามใจ จิตต์หม่อมฉันนั้นสมัคแต่พระองค์ จะ
ประสงค์เทวัญนั้นหาไม่ แม้มิยอมให้เลือกพระองค์ไซ้ จะไม่เลือก

ผู้ใดเป็นแท้จริง ฯ ๔ คำ

ทองย่อน

◎ เมื่อนั้น จอมนิษัทรัสตอบแม่ยอดหญิง พี่ขอพูดจริงใจ
ไม่ประวิง แม่อย่ากริ่งใจคิดว่าล่อลวง อันตัวพี่^๕เป็นแต่มนุษย์ จะ
คิดเทียบเปรียบมรุตม์จอมสรวง ไม่สมควรเลยหนาสุดาตวง จะมัว
ห่วงพี่ไยไม่เป็นการ ท่านสร้างหมดทั้งสวรรค์และชั้นฟ้า ทั้งแผ่นดิน
พสุธาทุกถิ่นฐาน ด้วยอำนาจอิทธิอภิบาล หม่อมมนุษย์สำราญอยู่ทั่ว
กัน ตัวพี่แม่รู้สืลอบบาท ขอแม่อนุชนาภงามเจ็ดนั้น จงตั้งจิตทำ
ลืมหืมเสียเร็วพลัน แม่จงสรรในหมู่สี่เทวา พี่วงวอนสอนน้องเพราะ
ความรัก อย่าคิดการหาญหักเลยแม่หนา จงมุ่งหมายเป็นบาทบริจา
จอมสวรรค์ชั้นฟ้าณาลัย อันจะคิดขัดขวางทางประสงค์ พระผู้ทรง
ฤทธาหาควรไม่ เพราะรักเจ้าจึงเฝ้าตักเตือนใจ หมายถึงก่อนวลไย
ช่วย^๕ชี้แจง ฯ ๑๒ คำ

แขกสุหรัค

◎ เมื่อนั้น พระธิดาทอบถ้อยไท้แถลง หม่อมฉันไซ้รู้ไม่หมาย
จะเกลือบแถลง ในถ้อยคำสำแดงแห่งทรงยศ อันว่าเทเวศร์มเหศรเจ้า
ขอนอบเกล้าเพียงบาทบกช แต่ส่วนใจนั้นไม่ขอคิดคด ไม่ยอมปลด
เปลื้องรักจากราชา ถ้าแม่สี่เทวราชทรงพระโกรธ จะลงโทษสาหัสแก่
ข้า จะกัก^๕พันทนต์ตะอาญา แม่จะม้วยมรณาก็ตามที่ ฯ ๖ คำ

สามไม้กลาง

◎ เมื่อนั้น พระนาละเกียรติเลื่องเรื่องศรี พระทรวงตื่นเต็ม
เบี่ยมด้วยยินดี จึงตอบถ้อยทวิวิไลพรรณ ถ้าแม่แม่ตั้งใจไว้นั้นแล้ว

ก็ตามใจน้องแก้วงามเจ็ดชั้น แม่สมักรักมนุษย์ยิ่งเทวัญ จงเลือกสรร
ตามสมักรักจริงใจ อันตัวพี่นั้นวาจาแล้ว จะคิดเคียงน้องแก้วนั้น
หาไม่ แม้ว่าขึ้นอยู่ช้าไม่คลาไคล จะพูดลวงเกินไปไม่เป็นการ ว่า
แล้วพญานาละราช คำรัสลานุชนาฏงามอ่อนหวาน ร่ายมนต์ขึ้นพลัน
มัทนนาน ธกัอันตรธานหายไป ฯ วั ๘ คำ

กัลยาเยี่ยมห้อง

© เมื่อนั้น โฉมนางมิ่งมิตรพิสมัย ทรงทราบว่านาละอันภาไชย
เธอสมักรักใคร่ในตำนาน จึงตรัสว่าครานี้พะพี่เอ๋ย ไม่มีสิ่งไรเลยมา
กิตขวาง คุไปรุ่งปลอกตลอกแล้วทุกทาง หล่อนตรัสพลางทางชวน
นางกำนัล มาเถิดเจ้าควรเราจักลงเล่น ในสระน้ำใสเย็นในสวนขวัญ
ให้ชื่นกายชื่นใจให้ทั่วกัน ว่าแล้วผายผันจากห้องทอง ฯ เสมอแล้ว
เพลง ๖ คำ

สระบุหร่ง

© ครั้นถึงซึ่งสระอโนดาต วรรณภูตรัสเรียกพี่เลี้ยงสอง ให้มา
ช่วยเปลื้องเครื่องอันเรืองรอง แล้วชวนลงเที่ยวท่องในสาคร พระ
พี่เลี้ยงช่วยทักวักน้ำสรอง ให้เอิบอาบทั่วองค์มิ่งสมร เมื่อลงลึกช่วยพยุง
จุพระกร มิ่งบังอรสรองสนานสำราญครัน ฯ เพลงลงสรอง ๔ คำ

ร่าย

© กว่าจะเสร็จสระสรองในคงคา ไกลไพลาอาทิตยจะผายผัน
ลงลับเหลี่ยมภูผายามสายัณห์ จึงชวนกันขึ้นพ้นจากเขตธาร ทุก ๆ
นางแสนรื่นชื่นกระมล แลเห็นเจ้าของทนเกษมศานต์ ครั้นเสร็จ
ทรงเครื่องเรื่องละลาน เยาวมาลย์ยาตรนั้กำนัลใน งามองค์พระธิดา

ราศีเลิศ บรืวารนายเจ็ดแลดูไสว เลี้ยวลตจรคบาทลีลาศไป ชม
 คอกไม้ในราชอุทยาน ฯ ๖ คำ
 เต่ากินผักบุ้ง

◎ เย็นเอ๋ยเย็นใจ เทียวเก็บคอกไม้ข้างลำธาร แม่สาวน้อย
 นิ่มนงคราญ สำนัญผูกผ่องละอองนวล บ้างเลี้ยวบ้างไล่กันในส่วน
 เกษมสำรวลชวนตาชม เก็บคอกไม้ไ้ไ้หลายช่อ บ้างมัดบ้างห่อใส่ผ้า
 ห่ม บ้างเก็บได้ใส่มวยผม รื่นรมย์เล่นเย็นสบาย พระพี่เลี้ยงส่งเสียง
 ถาม ว่าคอกงาม ๆ ไยไม่ถวาย แม่สาว ๆ ข้าเจ้านาย มาช่วยกัน
 ร้อยพวงมาลัย จะได้ทรงขว้างพวงนั้นนา ฯ สะเจ้าสาวน้อยเอ๋ย อ่อน
 แ่นเอวกลม มัวเพลินแต่่งผม จะให้วนตาชาย เจ้าก็เดินไปมา
 ทำทางก็กริดกราย สะข้างทำอาย เจ้าก็หมายวนใจ ฯ สะแม่สาว
 น้อยเอ๋ย ทำตาซึ่งเขี้ยว ที่จริงหล่อนเปรี้ยว ก็จะเกล้งไปไย เจ้าจะ
 ทำหงอยหงิม อดยิ้มไ้ไ้ไ้ แม่จะลวงไคร หนอแม่สาวน้อยเอ๋ย ฯ

ว่า

◎ เมื่อ^๕นั้น พระธิดาเกษมสันต์หรรษา ครันไ้พร้อมคอกดวง
 พวงมาลา กลยาคืนเข้าตำหนักใน ฯ เสมอ ๒ คำ

สารถิ

◎ ครัน^๕รุ่งแสงสุริยันต์วันเช้า สมเด็จเจ้าจอมกษัตริย์ริปูกษัย
 ทรงเครื่องทันลันเลิศเพริศประไพ ภูวนัย^๕เยื้องบาทยาตร์จากปรางค์ ฯ
 บาทสกุณี ๒ คำ

กลองโชน

◎ กรายกรอย่าง^๕ขันบนเกยแก้ว ทุกระบวนล้วนแล้วสลบส้าง

งามธวัชฉัตรนำพระยานพลาง เสนางค์แห่งห้อมพระภูบาล ดำรัสถาม
ทราบความว่าร้อยเอ็ด นครมาพร้อมเสร็จสิ้นตามสาสน ได้ฤกษ์ให้
เคลื่อนราชยาน กลาขบวนสู่สถานพิธีพลัน ฯ กลองโยน ๔ คำ

ชมตลาด

◎ ครั้นถึงโรงราชพิธี ภูมิปริเปรมเกษมสันต์ ประกาศสั่งแต่ง
จัดจังหวักนั้น ล้วนระเบียบเรียบครันดูเหมาะตา พลับพลาทองผ่อง
เพียงปรายค้ำปราสาท สีแซมแกมมาศสอาดอำ หลังคาม้าสีสลักรับช่อฟ้า
อุไรทาบแสงทินกร ม่านประดับแว่นแก้วดูแวววับ ผูกบังที่ประทับ
มิ่งสมร สกัศกันพลับพลาเป็นสองตอน ถูกรรมเนียมปางก่อนท่าน
นิยม ที่มุขกลางทางหน้าพลับพลา มาศ ตั้งพระแท่นรัตนาสน์เป็นปฐม
แห่งพระขัตติยราชวโรคม องค์บรมภิมะราชจอมวิทรรศน์ ต่อแต่
พลับพลาลงไปตรงหน้า ซึ่งประำดาคผ้าเศวตร์สร ระบายรอบขอบ
ซ้นกันสามชั้น ขลิบสุวรรณตระการแลลानตา เสาที่รอบรับนั้น
พันผ้าแดง ดอกไม้สดผูกทะแยงทั้งซ้ายขวา พวงมาลัยแกว่งไกว
อยู่ไปมา พระพายพากลิ่นกลบอบอวลใจ งามพร้อมผ้าแพรที่ปูลาด
งามขนนขาวสอาดผ่องใส หาที่ติไม่มีในที่ใด ปวงต้องหยุดยั้งเจ้าธานี ฯ
๑๔ คำ

ร้าย

◎ เสร็จทอดพระเนตร์ทั่วสถาน นฤบาลทรงสวัสดิ์รำลึก ขึ้น
ประทับพลับพลาอันรู้จิ ลทพระองค์ลงที่บัลลังก์ ฯ เสมอ ๒ คำ

ร้าย

◎ พร้อมอำมาตย์เสนาข้าเฝ้า ทว่ทุกหมู่เหล่าเฝ้าสะพรั่ง ทุกคน

มาตามหมายแห่งกรมวัง หมอบนึ่งคอยฟังพระโองการ ฯ ๒ คำ

นจาก

◎ เมื่อนั้น พระองค์ทรงศกัณห์มหาสาร ดำรัสถามพราหมณ์ พงศศิลาจารย์ ว่าการพิธีทั้งพวงมาลัย บรรดาเจ้าพนักงานจัดพร้อม พรั่ง ถูกต้องทั้งตำราฤาไหน ฤว่าบกพร่องข้อขัดประการใด เรา จะให้จัดแก้ตามใจพราหมณ์ ฯ ๓ คำ

ว่า

◎ บัดนั้น ปุโรหิตได้ฟังรับสั่งถาม นบพระนเรนทร์สุรกราบทูล ความ ว่าการจัดต้องตามแบบตำรา ข้าพระบาทตรวจทั่วทุกหน้าค้ำ เห็นการเรียบแล้วพระเจ้าข้า ขอพระองค์ทรงพระกรุณา ให้เชิญองค์ พระธิดาเสด็จจร ฯ เจริญ ๔ คำ

◎ เมื่อนั้น ภิเษกราชฤทธรงค์ทรงศร ดำรัสสั่งกรมวังเชิญ บังอร มิ่งสมรมาสู่โรงพิธี ฯ ๒ คำ

ว่า

◎ บัดนั้น กรมวังรับสั่งใส่เกศี คลานคล้อยถอยพ้นพระภูมิ ไปอัญเชิญพระบุตรตามบัญชา กระบวนแห่พระวอรรออยู่แล้ว อำมาตย์ แก้วจิ้งตรงเข้านำหน้า ประสารมือนำวอช่อฟ้า มาสู่พลับพลาทางฝ่าย ใน ฯ สิ้นวล ๔ คำ

ว่า

◎ ครั้นถึงพระวอเข้าเทียบที่ เขาวอยอดนาริพิสมัย เสด็จลง จากวอเยี่ยมอุไร อรไทยาตร์ขึ้นพลับพลาพลัน ฯ เสมอ ๒ คำ

ร้าย

◎ เมื่อนั้น ภิเษกราชสุริยวงศ์ทรงขรรค์ เสด็จหาพระธิดายุภา-
พรรณ ทรงธรรม์คำรัสเล่าอุบาย พ่อจะเรียกเหล่าขัตติยราช ให้ผ่าน
หน้านางนาฏโฉมฉาย แม้องค์ใดถูกใจเจ้าอย่าอาย สายใจมาลัยทั้ง
ให้รับ อย่าเปลือยตัวมัวครุรูปสวยแสน เจ้าอกแอ่นเอวกลมผมม้นขับ
แต่งหน้าทาปากแดงวาววับ ในทางทัพอ่อนแอแน่กระมัง อย่าตั้งติ
รูปชั่วและตัวดำ คนร่างกายกำยำรูปขึงขัง ชำนาญศรศิลป์ไชยไม่ควร
ขัง จะประทักรามรุกกริปุกล้ว เกิดมาเป็นธิดาวงศ์กษัตริย์ ควรแต่
ขัตติยราชเจ้าเป็นผัว ผู้ปรีชาเชิงชัยไม่ระรัว จึงจะควรได้ตัวลูกหญิง
ไป อันตัวเจ้าเผ่าพงศ์ทหารแท้ จะได้ผัวอ่อนแอหาควรไม่ แต่เอา
เด็กพ่อนี้ไม่ชื่นใจ นวลโยจงเลือกตามใจรัก ฯ ๑๒ คำ

ร้าย

◎ เมื่อนั้น นางทมนันตีมีศักดิ์ ก้มเกล้าทูลตอบคำทรงทัก
ว่าข้าจักจำคำพระบิดา จะเลือกคู่ในหมู่ขัตติเยศร์ ขอพระองค์ทรงเดช
อย่ากังขา สรรพที่ควรเป็นเชยพระราชา จึงจะปามาลัยให้วันนี้ ฯ
๔ คำ

ร้าย

◎ เมื่อนั้น จอมกษัตริย์ฟังคำมารศรี หฤทัยแสนเกษมเปรมปรี
ภูมีตรัสส่งพนักงาน ไปอัญเชิญกษัตริย์ขัตติยวงศ์ ให้จัดเรียบเรียงองค์
ดำเนินผ่าน แม้องค์ใดต้องใจนิมนงคราญ เยาวมาลัยจะทรงให้สัญญา ฯ
๔ คำ

ร้าย

◎ บัดนั้น เสนีบังคมกัมเกศา ออกไปจัดตามตรัสพระราช
เชิญปวงขัตติยาอาชาวงศ์ ฯ เจริจา ๒ คำ

◎ ครั้นจัดลำดับสรรพเสร็จ ล้วนเสด็จเดินตามราชประสงค์
เข้าระเบียบเรียบร้อยรายองค์ ผ่านให้โคมยงดูท่วงที ฯ พระยาเดิน
(เพลงต่างภาษา)

◎ เมื่อนั้น จอมวิทรรศน์ทรงสวัสดิ์ศรี มี ครันกษัตริย์ผ่านแล้ว
ทุกธานี ไม่เห็นพระบุตรทั้งมาลัย ทรงสดับศัพท์เงียบอยู่ในม่าน
ภูบาลให้พะวงสงสัย นึกหึงหวั่นสมรเราอย่างไร หนอจึงไม่ทอดทิ้ง
สิ่งสัญญา ดำรัสถามความเห็นปุโรหิต อันดวงจิตต์เราไซ้รู้ให้กังขา
ถ้าแม่ลูกไม่ทิ้งพวงมาลา คนทั้งหลายจะว่าประการใด บ้างจะกล่าว
ติฉินนินทา ว่าเราลวงเขามาฤาเ็น จะเกิดเหตุเป็นเครื่องชุ่นเคืองใจ
จะคิดประการใดเล่าครานี้ ฯ ๘ คำ

◎ บัดนั้น ศิวาจารย์นับนิ้วเหนือเกศี แดลงถ้อยทูลแต่พระ
ภูมิ พระบุตรไม่ทิ้งพวงมาลัย ชรอนางไม่เห็นใครควรคู่ จะแสวง
กัลลภหล่อนหาไม่ ข้าพระกรุณามานึกไป ก็จำได้ว่าเคยมีแบบบรรพ์
ถ้าแม่ทิ้งพิธยุมพร สายสมรหนึ่งเฉยไม่เลือกสรร เป็นธรรมเนียมพระบิดา
ผู้ทรงธรรม ธอญเชิญร้อยเอ็ดพระนคร ให้พร้อมกันปรองดองเสวย
โภชน เอมโอสไมตรีสโมสร ทั้งประทานเสื้อผ้าและอาภรณ์ แล้ว
อัญเชิญบทจรคินเวียงไชย ให้ประกาศข้อความทราบทั่วกัน อันพิธีบิหน้า
จะมีใหม่ ถ้าแม่ทรงประพฤติเช่นนั้นไซ้ ไม่มีใครติฉินนินทา ฯ ๑๐ คำ

ป็นคลังนอก

๑๕ เมื่อ^๕นั้น ก็มหาราชทรงฟังยังกังขา ยังเกรงอยู่ว่าหมู่ชัฏติยา จะพากันเจ็บช้ำระกำใจ พระทรงธรรมคำนึงถึง^๕นี้ ก็แล้วจึงรำภา^๕กขึ้น มาได้ ว่านาละเจ้าจอมนิษั^๕ไชร์ ได้บอกแล้วเหตุไรยังไม่จร คิดแล้ว ตรัสสั่งขุนตำรวจ จงไปตรวจดูเสียให้ทั่วก่อน แม้พบพระนาละในนคร เชิญเสด็จภูธรบัน^๕ภาชัย ๗ ๖ คำ

ว่า

๑๖ บัด^๕นั้น ขุนตำรวจประนมบังคมไหว้ รับราชโองการภูวนัย คลานคล้อยถอยไปพ้นพลับพลา แต่พอถึงข้างนอกพอประสบ พบ พระนาละราชนาถา จึงอัญเชิญ^๕เยื้องบาทยาตรา เฝ้าพระราชาจอม วิหาร^๕ ๗ ๔ คำ

ว่า

๑๗ เมื่อ^๕นั้น พระนาละเกียรติ^๕ก้องรังสรรค์ อีกทั้งสอง^๕ศักราช^๕เทว^๕อันได้ทรงจำแลงแปลงพระกาย ให้^๕เหมือน^๕นาละจอมนิษั^๕ตัว^๕พระฤทธิ์^๕แรง^๕ชัด^๕เช่น^๕มุ่น^๕หมาย^๕เหมือน^๕กัน^๕สน^๕ท่ง^๕ห้า^๕คุ^๕ตาลาย^๕ยา^๕ตร^๕กราย^๕ลี^๕ลาม^๕า^๕พร^๕้อม^๕กัน^๕ยิ่ง^๕พิศ^๕ยิ่ง^๕เหมือน^๕ท^๕ว^๕ทุก^๕อย่าง^๕ท^๕ง^๕หน้า^๕หลัง^๕ท^๕ง^๕ข้าง^๕ดู^๕น่า^๕ข^๕ัน^๕ราว^๕กับ^๕นาย^๕คิล^๕ปี^๕ชา^๕ย^๕บ^๕ัน^๕น^๕ั้น^๕แส^๕ร^๕ัง^๕สร^๕ร^๕พ^๕ิม^๕พ^๕เ^๕ย^๕ว^๕กัน^๕ส่ง^๕มา^๕ห^๕้า^๕อง^๕ค^๕ท^๕ร^๕ง^๕เร^๕ียง^๕กัน^๕เป็น^๕แ^๕ว^๕เ^๕ร^๕ื่อง^๕ท^๕ร^๕ง^๕ว^๕ับ^๕แ^๕ว^๕แ^๕ส^๕น^๕สง^๕่า^๕เย^๕ื้อง^๕บา^๕ท^๕ยุ^๕ร^๕ยา^๕ตร^๕เ^๕้า^๕มา^๕ย^๕ัง^๕ที่^๕หน้า^๕พล^๕ับ^๕พ^๕ลา^๕อัน^๕อ^๕ำ^๕ไฟ^๕ ๗ เสมอ ๘ คำ

ว่า

๑๘ คร^๕น^๕ห^๕้า^๕อง^๕ค^๕ถึง^๕หน้า^๕พล^๕ับ^๕พ^๕ลา^๕มา^๕ศ^๕ ก็^๕ม^๕ะ^๕รา^๕ช^๕แ^๕ล^๕ง^๕แ^๕ส^๕น^๕สง^๕ส^๕ย^๕

สั่งเสนาธิบดีถามเนื้อความไซ้ว่า องค์ไหนแน่คือพระนาละ แต่ห้าองค์
ทรงคุณหนึ่ง ไม่ไหวถึงองค์เลยสักขณะ จะวอนถามเท่าใดไม่ธุระ
ยิ่งเอะอะยิ่งยืมอยู่ในที่ ฯ เจริจา ๔ คำ

ร้าย

◎ เมื่อนั้น โฉมพระธิดามารศรี คำนึงอยู่สักครู่ก็รู้ที่ ชรอย
สี่เทวราชแสวง จำแลงแปลงองค์เหมือนนาละ ด้วยความหวังจะให้
จงน จึงมีเหมือนกันมาถึงห้าตน นฤมลเร้าร้อนในฤทัย อนิจจาเทวา
หมายร่วมเย็น มาจำแลงหลอกล่อก็เป็นได้ จะตัดทางเราทั้งพวงมาลัย
ให้แก่ นาละที่เรารัก ฤว่ามรราชจะลงใจ ถ้ากระนั้นคงได้เห็น
ประจักษ์ ว่าพลงทางยอดเขาวลัษณ์ ทศนักษัประนมเหนือเมาลัย ฯ
๘ คำ

แขกนกเอี้ยง

◎ นางจึงตั้งความสัตย์อธิษฐาน แม่บุญญาริการแต่ก่อนนี้ ของ
ตุ๊กกับนาละภูมิ ได้เคยคู่ชีวิตวิกรมย์ชม ขอสี่เทวราชทรงฤทธา วิชรา-
ธิบดิ์เป็นปฐม พระเพลิงพระพิรุณแลพระยม ขอให้ข้าได้สมฤทัยจันต์
ทั้งแต่ครั้งทราบสารเหมราช ข้าพระบาทตั้งจิตตักทิตถวิล ถวายกาย
ชีวิตแด่นรินทร์ ผู้เป็นปิ่นนิษัธเลื่องกาไชย เสียแรงได้แปลงสัจจะ
วาที จะถอนคำสัตย์นี้กระไรได้ เสียชีวิตดีกว่าวาจาไซ้ เสียสัตย์
แล้วอยู่ไยให้อายคน (เวสสุกรรม) ข้าแต่เทवासुरารักษ์ สิทธิศักดิ์
เลื่องกาทุกแห่งหน พระจำแนกความสุขทุกข์แก่ชน ให้รับผลสมทั่ว
ทั้งชาติ ถ้าแม้ว่าข้าบาท^๕เลวทราม บรรลุลยามที่จะต้องหมองศรี ไม่

ควรไถ่नाละเป็นสามี่ จงทรงล้างชีวิตให้วายปราณ แต่แม้ว่าชะตายัง
ไม่ขาด ขอองค์เทวราชปาฏิหารย์ จงทรงเปล่งรัศมีศรีตระการ เป็น
พยานให้แจ้งประจักษ์ตา ฯ ๑๔ คำ

ร่าย

◎ เมื่อนั้น สีเทวราชฤทธิสง่า พึงคำอธิษฐานพระธิดา เทวา
การุณแก่บังอร เสนาจะถ้อยหฤทัยไม่กล้าขัด จึงเปล่งแสงแจ่มจรัส
ประภัสสร ให้ประจักษ์แก่ตาแม่งามงอน ถอนความสงสัยหมดไป
พลัน ฯ ตะบองกัน ๔ คำ

ร่าย

◎ เมื่อนั้น พระบุตรปรีเปรมเกษมสันต์ ด้วยความเมตตาแห่ง
เทวัญ เห็นนาละทรงธรรมไถ่ถนัด ส่องค์ทรงฤทธิเรืองรอง รัศมี
ผุดผ่องแจ่มจรัส เห็นแปลกกว่ามนุษย์แน่ชัด จึงแลเห็นกษัตริย์ผู้
ต้องใจ ฯ ๔ คำ

เชิดถึง

◎ นางเสด็จลุกยืนขึ้นเต็มองค์ สมจำนงสิ้นหมองภักตร์ผ่องใส
ข้าเลื่องพลางทางทั้งพวงมาลัย ให้พระนาละฤทธิ ฯ ๒ คำ

สะสม

◎ เมื่อนั้น พระนาละทรงสวัสดิ์รัศมี รับได้มัลลย์พระบุตร
ภูมิปรีเปรมเกษมหนัก ตรงมาหน้าพระบัลลังก์มาศ ยอกรอภิวาทพระ
ทรงศักดิ์ ผู้เป็นบិតุเรศแห่งยอดรัก พักอยู่ฟังราชบัญชา ฯ ๔ คำ

เพลงกระบอก

◎ เมื่อนั้น ภิเษมราชเกษมสันต์หรรษา รับเสด็จลงจากบนพลับ

พลา มาสรวมกอดราชาจอมนิษัธ แล้วตรัสเรียกพระธิดายุภาภักตร์
พระทรงศกดิ์จุมพิตแล้วจูงหัตถ์ ไปยื่นให้นาละประจักษ์ชัค จอมกษัตริย์
ยอมยกพระบุตรี ประทานองค์ขัตติยาราชีผ่อง ให้คู่ครองเป็นพระมเหสี
ต้องตามบรรพราชประเพณี ด้วยความยินดีเต็มพระทัย ฯ ๖ คำ

ล่องเรือ

© เมื่อนั้น นาละราชชาติอำชาวไสย จึงชวนนวลล่องผู้
ต้องใจ เข้าไปบังคมสี่เทวัญ ขอประทานพรชัยให้มีสุข นิราศทุกข์
นฤโรคที่สิ่งสรรพ ขอพระเดชปกเกศทุกคืนวัน ตั้งฉัตรกันกันภ้ยอย่า
แผ้วพาน ฯ ๔ คำ

กรอบจักรวาล

© เมื่อนั้น สี่เทพทรงฤทธิมหาสาร พร้อมกันมีเทวโองการ
ประทานพรแก่สองกษัตรา (เทวาประสิทธิ) ขอให้เธอทั้งสองนี้ครอง
คู่ สมสู่ร่วมเสน่ห้ให้หรรษา เสวยรมย์ชมชื่นรื่นอรุณ ภ้ยอย่ามาแผ้ว
พานผ่านให้ไกล ขอนาละจอมนิษัธขัตติเยศร์ เพิ่มพระเดชเกริกก้อง
สัตรุกษัย ส่วนโฉมยงประสงศ์สิ่งใด ๆ อรไทจงสมอารมณ์ปอง แม้
ผู้ใดใจพาลสันดาลร้าย จะมุ่งหมายประทุษเธอทั้งสอง จงย่อยับยับอับปรี
อย่ามีครอง อย่ามีช่องหลีกพ้นภยันตราย ถึงแม้เป็นเทวัญในชั้นฟ้า
จะพันคำแข่งด่าว่านอย่าหมาย แท้เทพใดทุจริตคิดร้าย ขอให้กายเทพ
นั้นพลันหมองนวล นี่แลเจ้าเข้าใจความประสงค์ แห่งเราทั้งสองค
ถึถ้วน ขอให้พระศิวะทรงประมวณ พระพรชัยทุกส่วนทุกคืนวัน ฯ
สาธุการ ๑๒ คำ

ร่าย

๕
© กรณเสรีจประสาทพระพรชัย เทพไททรงฤทธิรังสรรค์

๘ กลอย^๙ชนจากพนสุธาพลัน เห็นไปสู่วรรค^{๑๐}ชั้นฟ้า ๗ กลม ๒ คำ

ว่าบ

๑) เมื่อนั้น จึงพระภิมะราชาณาถา ขึ้นชมโสมนัสปริดา ตรัส
แก่เสนาอำมาตย์ ให้รีบเร่งเตรียมการอภิเษก เอกองค์นำละราชเวียงศรี
กับนางมณฑาณันตี ตามวิธีไสยศาสตร์เช่นโบราณ ตรัสแล้วจึงชวน
นาละราช เสด็จสู่ประสาทราชฐาน ว่าพลางทางเรียกราชยาน ทรง
เคลื่อนจากสถานโรงพิธี ฯ เสมอ ๖ คำ.

(จบทอนเลือกค)

แถลงการณ์เรื่องทุนต่าง ๆ

ซึ่งเป็นอนุสรณ์ใน

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

ในการบำเพ็ญกุศลน้อมเกล้า ฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ในวันคล้ายวันสวรรคต บรรดาผู้จงรักภักดีได้สละทรัพย์คนละเล็กละน้อยตั้งเป็นทุนในมหาวิทยาลัย เรียกว่าสินอนุสรณ์ “พระราม ๖” ชั้นครั้งแรก ใน พ. ศ. ๒๔๙๓ โดยมีวัตถุประสงค์ให้มูลนิธิมหาวิทยาลัย เป็นแม่่งงานทำบุญน้อมเกล้า ฯ ถวายในวันสวรรคต เป็นงานประจำปี ในเมื่อไม่มีผู้หนึ่งผู้ใดเป็นแม่่งงานดำเนินการ เงินนี้คิดบัญชีเพียงวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๑๑ มีรายการดังนี้:-

เงินทุน	๒๔๑,๑๖๙.๘๘ บาท
ดอกเบี้ย ๒๕๑๑ โอนสมทบทุนตามข้อบังคับ	๒,๒๔๙.๑๖ ,,
รวม	๒๔๓,๔๑๙.๐๔ ,,

เงินที่ได้รับและจ่ายภายหลังวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๑๑ ดังนี้

เลขที่	รายการ	รับ		จ่าย	
๑.	ข้าราชการบริพารและผู้จงรักภักดี	๔๖๐	—		
๒.	ดอกผลปี ๒๕๑๐ สำหรับ บำเพ็ญกุศลประจำปี ๒๕๑๑	๑๙,๙๘๑	๙๘		
๓.	ดอกผลทุน “หลวงวิทักษ์- อักษรกิจ”	๑,๖๒๙	—		
๔.	ดอกผลทุน “สิริกฤตโต เศวตนั้นทน”	๑๔๓	๓๕		
๕.	จ่ายค่าพิมพ์หนังสือ เสือป่า			๒,๓๘๐	๒๕
๖.	จ่ายค่าพาหนะและไปรษณียากร ส่งหนังสือ			๑๒	๕๐
	คงเหลือยกไปสมทบทุน			๑๙,๘๒๑	๕๘
		๒๒,๒๑๔	๓๓	๒๒,๒๑๔	๓๓

นอกจากเงินที่กล่าวในเบื้องต้น ยังมีเงินดอกผลที่ได้รับสำหรับ
ปี ๒๕๑๑ ซึ่งสงวนไว้สำหรับการตามวัตถุประสงค์ของทุนประจำปี
๒๕๑๒ อีก ๒๐,๒๔๒.๕๑ บาท ถ้าเงินนี้มีได้ใช้หรือใช้ไม่หมดก็จะได้
จัดการสมทบเป็นทุนต่อไป

ทุนวัดบวรนิเวศวิหาร

ทุนพระราม ๖

ทุนพระราม ๖ ในเดือนพฤศจิกายน ๒๕๐๐ ผู้จรรักษ์กักตุนได้
อุทิศเงิน ๑,๐๐๐ บาท ถวายวัดบวรนิเวศวิหาร ชื่อนามทุนว่า
“พระราม ๖” มีวัตถุประสงค์ให้เก็บดอกผลบำรุงวัดบวรนิเวศวิหาร
เงินนี้คิดบัญชีเพียงวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๑๑ มีรายการดังนี้:-

เงินทุน ๖,๓๓๒.๕๕ บาท

ดอกผลปี ๒๕๑๑ โอนสมทบทุนตามข้อบังคับ ๕๕.๑๑ ,,

รวม ๖,๓๘๗.๖๖ ,,

เงินที่ได้รับและจ่ายภายหลังวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๑๑ ดังนี้

เลขที่	รายการ	รับ		จ่าย	
๑.	ข้าราชการบริพารและผู้จรรักษ์กักตุน	๔๖๐	—		
๒.	ดอกผลปี ๒๕๑๑	๕๕.๑๑	๑๒		
๓.	จ่ายสมทบทุนตามข้อบังคับ			๕๕	๑๑
๔.	จ่ายบำรุงตามวัตถุประสงค์				
	ของทุน			๕๓๒	๐๑
	คงเหลือยกไปสมทบทุน			๔๖๐	—
		๑,๐๕๑	๑๒	๑,๐๕๑	๑๒

ทุนพระมงกุฎเกล้า

ทุนพระมงกุฎเกล้า ฯ ในเดือนพฤศจิกายน ๒๕๐๑ ผู้จงรักภักดี
ได้อุทิศเงิน ๗,๐๕๔ บาท ถวายวัดบวรนิเวศวิหาร ขนานนาม
ทุนว่า “พระมงกุฎเกล้า” มีวัตถุประสงค์ให้เก็บดอกผลปฏิสังขรณ์
ที่บรรจุพระบรมราชสรีรังคารพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (รวมทั้งพระ-
อุโบสถวัดบวรนิเวศวิหาร) เงินนี้คืบบัญชีเพียงวันที่ ๓๑ ธันวาคม
๒๕๑๑ มีรายการดังนี้ :-

เงินทุน	๕๘,๓๗๙.๑๖ บาท
ดอกผลปี ๒๕๑๑ โอนสมทบทุนตามข้อบังคับ	๕๒๕.๖๘ ,,
รวม	๕๘,๙๐๔.๘๔ ,,

เงินที่ได้รับและจ่ายภายหลังวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๑๑ ดังนี้

เลขที่	รายการ	รับ		จ่าย	
๑.	ข้าราชการบริพารและผู้จงรักภักดี	๖,๐๑๒	—		
๒.	ดอกผลปี ๒๕๑๑	๕,๒๕๖	๘๐		
๓.	หลวงปริวัติวิจิตร	๑๐๐	—		
๔.	หม่อมเจ้าหัชชากร วรวรณ	๕๐	—		
๕.	นายแอบ ณ ถลาง	๕๐	—		
๖.	นายโรจน์ ไกรฤกษ์	๕๐	—		
๗.	นายเกษม วังซ้าย	๕๐	—		
๘.	จ่ายสมทบทุนตามข้อบังคับ			๕๒๕	๖๘
๙.	จ่าย บำรุง ตาม วัตถุ ประสงค์ ของทุน			๔,๗๓๑	๑๒
	คงเหลือยกไปสมทบทุน			๖,๓๑๒	—
		๑๑,๕๖๘	๘๐	๑๑,๕๖๘	๘๐

ใน พ. ศ. ๒๕๑๑ ผู้จงรักภักดีได้อุทิศเงิน ๖,๔๓๒ บาท ใน
จำนวนนั้นนำไปสมทบทุน “พระราม ๖” ของวัดบวรนิเวศวิหาร
๔๖๐ บาท สมทบทุน “พระราม ๖” ของมหาเมฆกุฎี ๔๖๐ บาท
และสมทบทุน “พระมงกุฎเกล้า” ของวัดบวรนิเวศวิหาร ๖,๐๑๒ บาท

ในจำนวนเงิน ๖,๔๓๒ บาท มีผู้บริจาคสมทบตามรายพระนาม
และนามดังต่อไปนี้:—

ที่	รายพระนามและนาม	จำนวนเงิน
๑.	คุณหญิงมิ กลาโหมราชเสนา	๕๐๐ บาท
๒.	คุณหญิงแส วิชิตวงศ์วุฒิไกรและบุตรธิดา	๔๐๐ „
๓.	จมีนมานพนริศร์	๒๕ „
๔.	พระสนิทราชการ	๒๕ „
๕.	หลวงเทพลักษณ์เลขา	๕๐ „
๖.	คุณสตัยวดี กุวานนท์	๑๐๐ „
๗.	คุณมงคลยา เวณุกุติ	๕๐ „
๘.	พ. ท. อ. นายรองพลพำห์	๕๐ „
๙.	หลวงไพจิตรนันทการ	๕๐ „
๑๐.	คุณประจวบ และวิมลลา บุรานนท์	๒๐๐ „
๑๑.	คุณหญิงเฉลา อนิรุทธเทวา	๒๐๐ „
๑๒.	คุณถนิม ณ เชียงใหม่	๒๐๐ „
๑๓.	นักเรียนมหาดเล็กหลวงเลขประจำตัว ๖๔	๔๓ „
๑๔.	คุณสำนวน นาวานุเคราะห์	๔๓ „
๑๕.	หม่อมเจ้าหญิงจงจิตรถนอม ทิศกุล	๕๐ „
๑๖.	คุณหญิงจำเริญ ประเสริฐสุภกิจ	๖๐ „
๑๗.	คุณพิศ อติศักดิ์อภิรันธ์	๑๐๐ „
๑๘.	พระปฎิเวทย์วิศิษฎ์	๔๐ „
๑๙.	คุณอรุณรติและนายแพทย์สุประเกตุ จารุกุล	๑๐๐ „
๒๐.	นายจรัส สรวิสูตร	๑๐๐ „

ที่	รายพระนามและนาม	จำนวนเงิน
๒๑.	พระยาอัครวตีสริสุรพาหน	๗๘๖ บาท
๒๒.	พล. ต. ต. เนื่อง อาชูปุตร	๑๐๐ „
๒๓.	จำห่วยยุทธการ	๒๐ „
๒๔.	คุณสิริพันธุ์ สุจริตกุล	๒๕ „
๒๕.	หม่อมเจ้าปรีดิเทพยพงศ์ เทวกุล	๑๐๐ „
๒๖.	นายวรนิติ รัตนติลก ณ ภูเก็ต	๑๐๐ „
๒๗.	หลวงสิทธิบรรณการ	๕๐ „
๒๘.	พันโททวี ไชยเสวี	๕๐ „
๒๙.	พระยาสุนทรพิพิธ	๑๐๐ „
๓๐.	คุณวาริน อองคสิงห์	๒๕ „
๓๑.	คุณปรุงสมร มุสิกพุมมะ	๒๐ „
๓๒.	พระมหามนตรี	๒๐๐ „
๓๓.	ทูน “จุฬาทริคุณ”	๕ „
๓๔.	คุณสุวัฒน์ วรรณจินดา	๕๐ „
๓๕.	คุณหยิบ และประนอม ณ นคร	๑๐๐ „
๓๖.	คุณหญิงริน อภิบาลราชไมตรี	๔๐ „
๓๗.	หลวงพิสิษฐสุขุมการ และประยงค์ สุขุม	๑๐๐ „
๓๘.	พระมหาเทพกษัตรสมุห	๔๐ „
๓๙.	หม่อมเจ้าอรชุนชิษณุ สวัสดิวัตน์	๓๐๐ „
๔๐.	คุณวัฒน์ ชูตาภา	๒๐ „

ที่	รายพระนามและนาม	จำนวนเงิน
๔๑.	หม่อมเสมอ สวัสดิวัตน์	๒๐๐ บาท
๔๒.	พระอภิสัยสวามิภักดิ์	๑๐๐ „
๔๓.	พระยาสุรินทรเสวี	๗๕๐ „
๔๔.	พระยาบำเรอภักดิ์ และคุณหญิง	๒๐๐ „
๔๕.	พระยานเรนทรราชา	๒๐ „
๔๖.	คุณนาฏยา ชาญญุเบศร์	๓๐ „
๔๗.	คุณมาละตี กาญจนาคม	๑๐๐ „
๔๘.	คุณเนื่อง ปิยะมุตระ	๑๐ „
๔๙.	คุณสุภัทรา สิงหลกะ	๑๐๐ „
๕๐.	คุณปราณีต สุกันธวณิช	๒๐๐ „
๕๑.	คุณสายสนม กิตติขจร	๑๐๐ „
๕๒.	พ.อ. เพ็ญเฉลย อนิรุทธเทวา	๑๐๐ „
๕๓.	หม่อมเจ้าชัชวลิต และหม่อมคล่อง เกษมสันต์	๒๐๐ „
๕๔.	คุณมัลลิกา วัชรากัย	๒๕ „
๕๕.	พระยาพิทักษ์เทพมณเฑียร	๓๐ „
๕๖.	คุณประจวบ - เจริญ ลัดพลี	๕๐ „
๕๗.	คุณนิวัติ อันตระการ	๑๐๐ „
รวมทั้งสิ้นเป็นเงิน		๖,๕๖๒ บาท

ผู้บริจาคช่วยเหลือด้วยสิ่งของ

คือ

๑. บริษัทโอสถสภา ยาชุดต่าง ๆ ๑๕ ชุด
๒. บริษัทบุญรอดบริวเวอรี่ โซดา ๕ โหล และน้ำแข็ง ๑ ถัง
๓. กัตตาการชายทะเลจันทร์เพ็ญ อาหารคาว หวาน ถวาย
พระภิกษุสามเณรทั้งวัด

หนังสือพิมพ์ที่เอื้อเฟื้อลงโฆษณา

๑. หนังสือพิมพ์สยามรัฐ
 ๒. หนังสือพิมพ์ประชาธิปไตย
 ๓. หนังสือพิมพ์ข่าวไทย
-

หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก
จันทบุรี

พิมพ์ที่ ร. พ. มหามกุฏราชวิทยาลัย หนองบัวบวรนิเวศวิหาร พระนคร
นายพนิจ อู่สำราญ ผู้พิมพ์โฆษณา ๑๕/๑๑/๒๕๑๒

ធិបតី វិទ្យាល័យបណ្ឌិតវិទ្យាល័យ

ពេញចិត្ត អង្គការបណ្ឌិតវិទ្យាល័យ ប្រ. ៨១៧៩០

អាយុ ៩៩ ឆ្នាំ ឆ្នាំ ២០២២
